

4 Ziemie polskie po kongresie wiedeńskim

WYMAGANIA WYNIKAJĄCE Z PODSTAWY PROGRAMOWEJ

XIX. Europa po kongresie wiedeńskim. Uczeń:

1) omawia decyzje kongresu wiedeńskiego w odniesieniu do Europy, w tym do ziem polskich.

XX. Ziemie polskie w latach 1815–1848. Uczeń:

1) charakteryzuje okres konstytucyjny Królestwa Polskiego – ustrój, osiągnięcia w gospodarce, kulturze i edukacji;

3) omawia położenie Polaków w zaborach pruskim i austriackim, na obszarze ziem zabranych oraz w Rzeczypospolitej Krakowskiej.

CELE LEKCJI

Uczeń:

ZNA

- daty: 1815, 1819, 1820,
- postacie: Aleksandra I, Adama Czartoryskiego, Fryderyka Chopina, Adama Mickiewicza, Ksawerego Druckiego-Lubeckiego.

ROZUMIE

- pojęcia: ziemie zabrane, autonomia, germanizacja, ziemianie, inteligencja,
- zasady ustrojowe Królestwa Polskiego (Kongresowego).

POTRAFI

- sformułować przyczyny stosunku cara Aleksandra I do Polaków po klęsce Napoleona,
- wymienić decyzje kongresu wiedeńskiego w sprawie polskiej,
- wskazać na mapie podział ziem polskich dokonany podczas kongresu wiedeńskiego,
- omówić założenia konstytucji Królestwa Polskiego i wskazać jej największe wady,
- scharakteryzować zmiany sytuacji politycznej Królestwa do 1825 r.,
- omówić działalność księcia Ksawerego Druckiego-Lubeckiego,
- przedstawić dokonania Królestwa w zakresie gospodarki i edukacji,
- przedstawić dokonania Królestwa w dziedzinie kultury,
- omówić organizację ziem polskich pod panowaniem Prus i Austrii,
- opisać położenie Polaków na terenach zaboru pruskiego (i Prus) oraz austriackiego,

- opisać funkcjonowanie Rzeczypospolitej Krakowskiej,
- dostrzec różnicę w położeniu Polaków mieszkających pod zaborami oraz na terenie Rzeczypospolitej Krakowskiej.

CZAS ZAJĘĆ

2 godziny lekcyjne.

I. Wprowadzenie

Prosimy uczniów o przypomnienie okoliczności, w jakich doszło do zwołania kongresu w Wiedniu, oraz celów, jakie postawili sobie jego uczestnicy. Wyjaśniamy, że jedną z ważniejszych kwestii omawianych na tym zjeździe była sprawa ziem polskich.

Korzystając z podrozdziału *Polacy w planach cara* (s. 26), przedstawiamy stosunek władcy Rosji do sprawy polskiej i postawy części społeczeństwa polskiego wobec Aleksandra I. Przybliżamy postać księcia Adama Czartoryskiego i jego związki z władcą Rosji.

II. Rozwinięcie

Polecamy uczniom zapoznać się z podrozdziałem *Sprawa polska na kongresie wiedeńskim* (s. 26–27) oraz z mapą ziem polskich po 1815 r. (s. 27). Następnie odczytujemy polecenie 3 (s. 27).

Wieszamy mapę ścienną i polecamy wybranym osobom wskazać na niej obszar Królestwa Polskiego, Wielkiego Księstwa Poznańskiego i Rzeczypospolitej Krakowskiej. Pozostali uczniowie wykonują w tym czasie ćwiczenie 1 (zeszyt ćwiczeń, s. 11).

W formie opisu przybliżamy uczniom organizację Królestwa Polskiego pod panowaniem cara Aleksandra.

Polecamy uczniom zapoznać się z tekstem źródłowym i tabelą dotyczącą konstytucji Królestwa Polskiego (s. 28).

Rysujemy na tablicy tabelę *Granice wolności* i prosimy o podanie informacji na temat założeń konstytucji. Po uzupełnieniu tabeli uczniowie przerysowują ją do zeszytów.

Zwracamy uwagę na to, że choć konstytucja Królestwa Polskiego należała do najbardziej postępowych w ówczesnej Europie, to została nadana Polakom przez władcę jednego z państw zaborczych. To sprawiało, że od samego początku miała kilka zasadniczych wad. Polecamy uczniom odczytać je z podręcznika (s. 28), po czym wspólnie zastanawiamy się, jaką zapowiedź na przyszłość niosły ze sobą te wady.

Zapisujemy na tablicy hasło: *Królestwo Kongresowe*.

Dzielimy klasę na pięć grup, rozdajemy arkusze papieru i wyjaśniamy, że zadaniem uczniów będzie przedstawienie w formie mapy mentalnej dokonań Królestwa Kongresowego w okresie między 1815 a 1830 r.

Każda z grup otrzymuje zagadnienia do opracowania na podstawie punktów z podrödziału *Blaski i cienie Królestwa Kongresowego* (s. 29–30).

Grupa I otrzymuje zagadnienia oznaczone punktami 1 i 2, grupa II – punktem 3, grupa III – punktem 4, grupa IV – punktem 5, a grupa V – punktem 6.

Po upływie wyznaczonego czasu przedstawiciele grup prezentują wyniki pracy.

Podczas omawiania mapy mentalnej przygotowanej przez grupę II przybliżamy postać księcia Ksawerego Druckiego-Lubeckiego.

Arkusze z mapami mentalnymi przygotowanymi przez poszczególne grupy przyklejamy do hasła zapisanego na tablicy.

W kolejnej części lekcji informujemy uczniów, że przyjrzą się sytuacji Polaków mieszkających poza zaborem rosyjskim i ziemiami zabranymi.

Dzielimy uczniów na trzy grupy i rozdajemy instrukcje ► .

Grupa I

Jesteście mieszkańcami zaboru pruskiego. W liście do rodziny mieszkającej we Francji opiszcie sytuację Polaków na terenach należących do Prus. Wykorzystajcie informacje z podrödziału *Pod zaborem pruskim* (podręcznik, s. 31).

Grupa II

Jesteście mieszkańcami zaboru austriackiego. W liście do rodziny mieszkającej we Francji opiszcie sytuację Polaków na terenach należących do Austrii. Wykorzystajcie informacje z podrödziału *Galicja* (podręcznik, s. 31–32).

Grupa III

Jesteście mieszkańcami Rzeczypospolitej Krakowskiej. W liście do rodziny mieszkającej we Francji opiszcie sytuację Polaków na terenie Rzeczypospolitej. Wykorzystajcie informacje z podrödziału *Rzeczpospolita Krakowska* (podręcznik, s. 32).

Uczniowie pracują w grupach, a po upływie ustalonego czasu reprezentanci grup odczytują przygotowane listy. Po zakończeniu prezentacji pytamy uczniów o dobre i złe strony życia Polaków pod zaborami w I połowie XIX w.

III. Podsumowanie

Inicjujemy dyskusję wokół pytania:

- W jakim stopniu istnienie Królestwa Polskiego w kształcie, jaki poznaliście na lekcji, mogło zadowolić mieszkających w nim Polaków?

W dyskusji możemy wykorzystać refleksję historyczną *Pytania z dziejów* (s. 33).

Kierujemy dyskusją tak, aby jej ostateczne wnioski wskazywały na możliwość podjęcia przez Polaków próby odzyskania niepodległości.

Metody kontroli

Polecenie C (s. 33).

Praca domowa

Ćwiczenie 2 (zeszyt ćwiczeń, s. 13).